

I. JEDNOČLENNÁ SPOLEČNOST

1. Je jediný společník povinen notáři sepisujícím notářský zápis o rozhodnutí jediného společníka osvědčit, že zapsaný údaj v obchodním rejstříku o osobě jediného společníka neodpovídá skutečnosti?

Odpověď

Ano.

Z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 2. 2021, sp. zn. 27 Cdo 2798/2020, vztahujícího se k právní úpravě a. s., jehož závěry považujeme za přiměřeně použitelné i ve vztahu k s. r. o., vyplývá, že jediný akcionář je povinen notáři sepisujícím notářský zápis o rozhodnutí jediného akcionáře osvědčit, že zapsaný údaj v obchodním rejstříku o osobě jediného akcionáře, neodpovídá skutečnosti. V projednávaném případě měl jediný akcionář předložit notáři rubopisované akcie.

Nejvyšší soud k tomu doslova uvedl: „[26] V poměrech projednávané věci odvolací soud pochybil, když vyšel z rozhodnutí jediné akcionářky při výkonu působnosti valné hromady o odvolání T. H. z funkce člena představenstva navrhovatelky, které je obsaženo v podkladovém notářském zápisu č. NZ 656/2019. Z tohoto podkladového notářského zápisu (a z předloženého seznamu akcionářů) zcela jasně vyplývá, že V. Ř. jako statutární ředitel společnosti S. M. navrhovatelce ani notářce nepředložil rubopisované akcie, a tudíž neosvědčil, že společnost S. M. je skutečně jedinou akcionářkou navrhovatelky a že údaj v obchodním rejstříku zapsaný (podle něhož jedinou akcionářkou navrhovatelky je společnost POJJET) neodpovídá skutečnému stavu.

[27] K převodu akcie na jméno totiž nedochází toliko smlouvou (jež představuje právní titul pro nabytí vlastnictví), nýbrž v souladu s § 1103 odst. 2 o. z., § 263 odst. 3 z. o. k. a § 269 odst. 1 z. o. k. je zapotřebí též rubopisu a předání akcie (modus nabytí vlastnického práva) [srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2020, sp. zn. 27 Cdo 1470/2018]. K účinnosti převodu akcie na jméno vůči společnosti se navíc vyžaduje oznámení změny osoby akcionáře společnosti a předložení akcie na jméno společnosti (§ 269 odst. 2 z. o. k.).

[28] Nepřihlédl-li odvolací soud ke skutečnosti, že rozhodnutí jediné akcionářky při výkonu působnosti valné hromady (obsažené v podkladovém notářském zápisu NZ 656/2019) přijala osoba, která (podle obsahu spisu) nebyla akcionářkou navrhovatelky, a její rozhodnutí tak nemá právní účinky, spočívá jeho rozhodnutí na nesprávném právním posouzení věci.“

Ustanovení z. o. k.

§ 12

Soud

Nejvyšší soud České republiky

Datum rozhodnutí

2. 2. 2021

Sp. zn.

27 Cdo 2798/2020

Z odůvodnění

[1] Návrhem doručeným Městskému soudu v Praze (dále též jen „rejstříkový soud“) dne 1. 11. 2019 se navrhovatelka domáhá výmazu obchodní firmy S. C. (dále též jen „S. C.“), jednatele V. Ř. (dále též jen „V. Ř.“) a společnosti S. M., se sídlem XY, identifikační číslo osoby XY (dále též jen „S. M.“), z obchodního rejstříku, a obnovení původního zápisu obchodní firmy T. C. (dále též jen „T. C.“) a navrhovatelky jako jednatelky a spoléčnice, to vše ke dni 1. 11. 2019. Podle navrhovatelky totiž nebyly splněny podmínky pro změnu zápisu v obchodním rejstříku provedenou notářkou JUDr. Ivanou Demutovou na podkladě notářského zápisu NZ 657/2019 ke dni 29. 10. 2019.

[2] Rejstříkový soud usnesením ze dne 8. 11. 2019, č. j. C 254727/RD108/MSPH, Fj 382943/2019/MSPH, návrhu vyhověl s tím, že změna zápisu má být provedena ke dni 29. 10. 2019 (výrok I.), zamítl návrh na změnu zápisu ke dni 1. 11. 2019 (výrok II.) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok III.).

[3] Rejstříkový soud vyšel z toho, že dne 24. 10. 2019 sepsal notářský kandidát Mgr. Ondřej Demut v zastoupení notářky JUDr. Ivany Demutové notářský zápis NZ 657/2019, na jehož podkladě dne 25. 10. 2019 s účinností ke dni 29. 10. 2019 provedl změnu zápisu v obchodním rejstříku spočívající ve výmazu obchodní firmy T. C. a navrhovatelky jako jednatelky a spoléčnice a v zápisu obchodní firmy S. C., jednatele V. Ř. a spoléčnice S. M.

[4] Podle rejstříkového soudu se z obsahu rejstříkového spisu a z notářského zápisu NZ 657/2019 podává, že:

- 1) Dne 16. 4. 2019 uzavřela N. R. jako prodávající a L. M. jako kupující smlouvu o převodu cenných papírů, jejímž předmětem byl úplatný převod 1.000 ks kmenových akcií na jméno emitovaných navrhovatelkou (dále též jen „akcie“).
- 2) Dne 16. 10. 2019 N. R. odstoupila od smlouvy o převodu cenných papírů.
- 3) Dne 16. 10. 2019 bylo odstoupení od smlouvy o převodu cenných papírů oznámeno navrhovatelce a dne 18. 10. 2019 bylo doručeno do datové schránky L. M., o čemž Ondřej Ďuriač, notář v Bratislavě, sepsal notářský zápis N 843/2019, NZ 34832/2019, NCR1s 35634/2019.

- 4) Odstoupením od smlouvy o převodu cenných papírů se N. R. měla stát jedinou akcionářkou navrhovatelky. Společnost POJJET s. r. o., se sídlem v Novém Boru, Luční 380, PSČ 473 01, identifikační číslo osoby 08039623 (zapsaná v obchodním rejstříku jako jediná akcionářka navrhovatelky; dále též jen „POJJET“), tak není akcionářkou navrhovatelky. Její dobré víře nesvědčí dokumenty, které má společnost S. M. k dispozici.
- 5) Smlouvou o koupi cenných papírů ze dne 24. 10. 2019 N. R. jako prodávající prodala akcie společnosti S. M. jako kupující.
- 6) Dne 24. 10. 2019 navrhovatelka jako prodávající uzavřela se společností S. M. jako kupující smlouvu o převodu obchodního podílu, kterou převedla na společnost S. M. svůj 100% podíl ve společnosti T. C. Společnost S. M. se tak stala jedinou společnící T. C. Smlouva obsahuje úředně ověřený podpis statutárního ředitele prodávající V. Ř. a úředně ověřený podpis statutárního ředitele kupující V. Ř.
- 7) Dne 24. 10. 2019 učinil V. Ř. jako statutární ředitel S. M. rozhodnutí jediné společnice společnosti T. C. při výkonu působnosti valné hromady, kterým změnil zakladatelskou listinu v části týkající se obchodní firmy, jež nově zní S. C., odvolal navrhovatelku z funkce jednatelky a jmenoval V. Ř. novým jednatelem.

[5] Ačkoliv z uvedeného vyplývá, že notář sepsal podkladový notářský zápis a osvědčil jeho soulad s právními předpisy, byl rejstříkový soud toho názoru, že podmínky pro změnu zápisu do obchodního rejstříku splněny nebyly. Jediným podkladem (mimo listiny prokazující splnění podmínek pro výkon funkce jednatele) pro sepsání podkladového notářského zápisu byla smlouva o převodu obchodního podílu uzavřená mezi navrhovatelkou jako prodávající a společností S. M. jako kupující, již podle rejstříkového soudu nelze považovat za platně uzavřenou. Oprávnění k výkonu akcionářských práv bylo totiž prokázáno pouze předložením seznamu akcionářů navrhovatelky, který dne 24. 10. 2019 podepsal člen představenstva V. Ř.

[6] Protože nebyly splněny podmínky § 108 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů (dále též jen „z. v. r.“), vyhověl rejstříkový soud návrhu a zápis v obchodním rejstříku „vrátil do původního stavu“. Jelikož se jedná o „obranu proti zápisu notářem“ a jelikož zápis na základě předložených listin neměl být proveden, „vrátil“ rejstříkový soud zapisované skutečnosti do původního stavu ke dni 29. 10. 2019, k němuž změnu zápisu notář provedl.

[7] Vrchní soud v Praze k odvolání společnosti S. C. v záhlaví označeným usnesením zrušil usnesení soudu prvního stupně a řízení zastavil (první výrok) a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů (druhý výrok).

[8] Odvolací soud se nejprve zabýval otázkou, zda T. H. (dále též jen „T. H.“) byl ke dni podání návrhu na zahájení řízení oprávněn jednat za navrhovatelku, přičemž dospěl k závěru, že nikoli.

[9] Odvolací soud z úplného výpisu z obchodního rejstříku vedeného Městským soudem v Praze v oddílu H, vložce 1677, ze dne 22. 4. 2020 zjistil, že T. H. je od 28. 6. 2019

zapsán jako člen představenstva navrhovatelky se dnem vzniku funkce k 28. 6. 2019. Počet členů představenstva je 1 a navrhovatelku zastupuje člen představenstva samostatně (zapsáno 30. 12. 2015). Od 6. 8. 2019 je v obchodním rejstříku zapsána jako jediná akcionářka navrhovatelky společnost POJJET.

[10] Ze stejnopisu notářského zápisu NZ 656/2019 sepsaného dne 24. 10. 2019 JUDr. Ivanou Demutovou, notářkou v Žatci, odvolací soud zjistil, že společnost S. M. zastoupená statutárním ředitelem V. Ř. rozhodla jako jediná akcionářka navrhovatelky při výkonu působnosti valné hromady o odvolání člena představenstva T. H. a o jmenování nového člena představenstva V. Ř.

[11] Podle odvolacího soudu lze posuzovat platnost rozhodnutí jediného akcionáře učiněného při výkonu působnosti valné hromady pouze v řízení podle § 428 ve spojení s § 430 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) [dále též jen „z. o. k.“]. V rejstříkovém řízení ani v jiném nalézacím řízení soudu nepřisluší, aby platnost rozhodnutí posuzoval, a to ani jako otázku předběžnou. Pokud tedy nebyla neplatnost rozhodnutí vyslovena v řízení podle § 428 z. o. k., je třeba je považovat za platné. Podávají-li se však z příložených listin vady, pro něž se na rozhodnutí jediného akcionáře přijaté při výkonu působnosti valné hromady hledí, jako by nebylo přijato, musí k nim naopak rejstříkový soud přihlédnout.

[12] Protože se „pravomocné soudní rozhodnutí vyslovující neplatnost rozhodnutí jediné akcionářky navrhovatelky učiněné v působnosti valné hromady dne 24. 10. 2019 o odvolání člena představenstva T. H. a o jmenování nového člena představenstva V. Ř. [...] ve spise nenachází“ a protože odvolací soud neshledal ani další důvody „neúčinnosti předmětného rozhodnutí jediné akcionářky stanovené v § 245 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“), a § 45 odst. 2 z. o. k.“, uzavřel, že „ke dni podání návrhu na zahájení rejstříkového řízení proto T. H. nebyl osobou oprávněnou za navrhovatelku činit procesní úkony“.

[13] Proti usnesení odvolacího soudu podala navrhovatelka dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), majíc za to, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky (posouzeno podle obsahu dovolání), zda je T. H. osobou oprávněnou jednat v řízení za navrhovatelku, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu.

[14] Dovolatelka, odkazujíc na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2020, sp. zn. 27 Cdo 3315/2018, především odvolacímu soudu vytýká, že „nepřihlédl k tomu, že osoba, která přijala ‚rozhodnutí‘ o odvolání T. H. z funkce člena statutárního orgánu a jmenování V. Ř. do této funkce, k tomu vůbec nebyla oprávněna“.

[15] Dovolatelka v dovolání cituje nález Ústavního soudu ze dne 16. 10. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 78/06, podle něhož se odstoupením od smlouvy smlouva od počátku ruší, „avšak pouze s účinky mezi jejími účastníky. Vlastnické právo dalších nabyvatelů, pokud své vlastnické právo nabyli v dobré víře, než došlo k odstoupení od smlouvy,

požívá ochrany“. Z toho podle dovolatelky vyplývá, že odstoupila-li N. R. od smlouvy o převodu cenných papírů uzavřené s L. M., „nemohlo tímto postupem dojít k pozbytí majetkové účasti společnosti POJJET v dovolatelce“. Společnost S. M. je tak pouze „údajnou“ akcionářkou dovolatelky.

[16] K tomu dovolatelka dodává, že z listin doložených notáři nevyplývá, zda „řádně rubropisované akcie dovolatelky vůbec byly předány údajné nabyvatelce – společnosti S. M. Notář, soud prvního stupně ani odvolací soud tudíž nemohli mít ani za osvědčené (natož za prokázané), zda je společnost S. M. jedinou akcionářkou dovolatelky či nikoli“.

[17] V této souvislosti pak dovolatelka upozorňuje, že „společnost S. M. těmito akciemi ani disponovat nemůže, neboť jsou stále v držení jediné akcionářky dovolatelky, a sice společnosti POJJET“. Závěr odvolacího soudu, podle něhož „společnost S. M. nabyla akcie dovolatelky (a současně že v důsledku toho bez dalšího společnost POJJET vlastnické právo k akciím pozbyla a že rozhodnutí jediného akcionáře v působnosti valné hromady mj. o odvolání T. H. z funkce člena představenstva vyvolává zamýšlené právní účinky“, tak spočívá podle dovolatelky na nesprávném právním posouzení.

[18] V neposlední řadě dovolatelka namítá, odkazující na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2019, sp. zn. 27 Cdo 3796/2017, a ze dne 29. 1. 2020, sp. zn. 27 Cdo 3863/2018, že odvolací soud „překročil rámec přezkumné pravomoci v řízeních iniciovaných postupem podle § 101 ve spojení s § 117 z. v. r.“, tím, že „činil vlastní skutková zjištění [...] která nemají oporu v listinách předložených notáři“. V těchto řízeních soud posuzuje pouze to, „zda návrh na zápis skutečností do obchodního rejstříku měl být odmítnut z důvodů uvedených v § 86 z. v. r., popř. měl být zamítnut, neboť údaje o skutečnostech zapisovaných na návrh oprávněné osoby do obchodního rejstříku nevyplývají z listin, které tato osoba k návrhu doložila“. Řešení sporných otázek má podle dovolatelky „místo v občanskoprávním řízení a nikoliv v rejstříkovém řízení, což odvolací soud zjevně v rozporu s ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu ignoroval, ač to v odůvodnění napadeného usnesení sám konstatoval“.

[19] Dovolatelka odvolacímu soudu také vytýká, že svým rozhodnutím porušil „princip předvídatelnosti soudního rozhodnutí a ochrany legitimního očekávání a tím i právo na spravedlivý proces zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod“. Dne 24. 10. 2019 došlo k sepisu notářského zápisu NZ 655/2019, jehož předmětem bylo provedení „totožných korporátních změn“ (změna obchodní firmy, odvolání T. H. z funkce člena statutárního orgánu a změna osoby jediného akcionáře) u „sesterské“ společnosti dovolatelky A. V. Osoby, které byly vymazány v důsledku tohoto notářského zápisu, podaly stejně jako v posuzovaném případě návrh „na obnovu původního stavu zápisu postupem dle § 101 ve spojení s § 117 z. v. r.“. Rejstříkový soud návrhu vyhověl usnesením ze dne 6. 11. 2019, č. j. H 413/RD114/MSPH, Fj 379371/2019/MSPH, které odvolací soud potvrdil usnesením ze dne 13. 2. 2020, sp. zn. 14 Cmo 418/2019.

[20] Podle dovolatelky by závěr odvolacího soudu v posuzované věci ad absurdum vedl k tomu, že v případě jakéhokoli nezákonného výmazu zapsaných osob z obchodního

rejstříku v důsledku přímého zápisu notářem se tyto osoby nemohou domáhat jakékoli nápravy. Podle dovolatelky by vymazaný člen statutárního orgánu nebyl k postupu podle § 101 ve spojení s § 117 z. v. r. oprávněn, „neboť byl ze své funkce odvolán, a k postupu podle § 428 ve spojení s § 430 z. o. k. [...] by tyto osoby rovněž nebyly aktivně věcně legitimovány, neboť neplatnosti usnesení valné hromady se mohou dovolávat jen taxativně vymezené osoby, mezi které by vymazané osoby již nespádaly“. Specifická obrana proti přímému zápisu notářem zakotvená v § 117 z. v. r. „by v takovém případě zcela pozbyla významu a stala se obsoletní“.

[21] Dovolatelka navrhuje, aby Nejvyšší soud napadené usnesení odvolacího soudu změnil tak, že potvrdí usnesení rejstříkového soudu jako věcně správné.

[22] Společnost S. C. ve vyjádření k dovolání navrhla, aby Nejvyšší soud dovolání odmítl, neboť nebylo podáno oprávněnou osobou, případně aby Nejvyšší soud dovolání zamítl.

[23] Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., a to k řešení otázky v něm otevřené, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu.

[24] Podle § 12 odst. 1 z. o. k. působnost nejvyššího orgánu vykonává v jednočlenné společnosti její společník.

[25] Z ustálené judikatury Nejvyššího soudu se podává, že:

- 1) Přijme-li rozhodnutí jediného akcionáře při výkonu působnosti valné hromady osoba, jež není jediným akcionářem společnosti, nemá její „rozhodnutí“ žádné právní účinky.
- 2) Podává-li se z listin předložených rejstříkovému soudu, že rozhodnutí při výkonu působnosti valné hromady (zakládající skutečnosti zapisované do obchodního rejstříku) přijala osoba, která není jediným akcionářem společnosti, rejstříkový soud k tomuto zjištění přihlédne (z listiny zachycující takové „rozhodnutí“ by nevyplývaly údaje o skutečnostech, jež mají být zapsány do obchodního rejstříku). Jelikož nejde o posuzování platnosti usnesení valné hromady, resp. rozhodnutí jediného akcionáře přijatého při výkonu působnosti valné hromady, neuplatní se omezení předvídané ustanovením § 429 odst. 2 z. o. k.

Srovnej usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2020, sp. zn. 27 Cdo 3315/2018, a judikaturu v něm citovanou.

[26] V poměrech projednávané věci odvolací soud pochybil, když vyšel z rozhodnutí jediné akcionářky při výkonu působnosti valné hromady o odvolání T. H. z funkce člena představenstva navrhovatelky, které je obsaženo v podkladovém notářském zápisu č. NZ 656/2019. Z tohoto podkladového notářského zápisu (a z předloženého seznamu akcionářů) zcela jasně vyplývá, že V. Ř. jako statutární ředitel společnosti S. M. navrhovatelce ani notáře nepředložil rubopisované akcie, a tudíž neosvědčil, že společnost S. M. je skutečně jedinou akcionářkou navrhovatelky a že údaj v obchodním rejstříku zapsaný (podle něhož jedinou akcionářkou navrhovatelky je společnost POJJET) neodpovídá skutečnému stavu.

[27] K převodu akcie na jméno totiž nedochází toliko smlouvou (jež představuje právní titul pro nabytí vlastnictví), nýbrž v souladu s § 1103 odst. 2 o. z., § 263 odst. 3 z. o. k. a § 269 odst. 1 z. o. k. je zapotřebí též rubopisu a předání akcie (modus nabytí vlastnického práva) [srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2020, sp. zn. 27 Cdo 1470/2018]. K účinnosti převodu akcie na jméno vůči společnosti se navíc vyžaduje oznámení změny osoby akcionáře společnosti a předložení akcie na jméno společnosti (§ 269 odst. 2 z. o. k.).

[28] Nepřihlédl-li odvolací soud ke skutečnosti, že rozhodnutí jediné akcionářky při výkonu působnosti valné hromady (obsažené v podkladovém notářském zápisu NZ 656/2019) přijala osoba, která (podle obsahu spisu) nebyla akcionářkou navrhovatelky, a její rozhodnutí tak nemá právní účinky, spočívá jeho rozhodnutí na nesprávném právním posouzení věci.

[29] Nejvyšší soud proto, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), usnesení odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta první o. s. ř.).

[30] Právní názor Nejvyššího soudu je pro odvolací soud závazný (§ 243g odst. 1 část věty první za středníkem, § 226 o. s. ř.).

[31] V novém rozhodnutí soud znovu rozhodne i o nákladech řízení, včetně řízení dovolacího (§ 243g odst. 1 věta druhá o. s. ř.).

2. V jakých konkrétních případech bylo soudy posuzováno, zda byla smlouva v rámci § 13 z. o. k. „uzavřena v rámci běžného obchodního styku a za podmínek v něm obvyklých“?

Odpověď

Dosud je nám znám pouze případ řešený v rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 10. 12. 2020, čj. 60 C 79/2020-79, kdy ojedinělá a bezúplatná smlouva o postoupení pohledávky byla posouzena tak, že o smlouvu uzavřenou v rámci běžného obchodního styku a za podmínek v něm obvyklých nejde.

Obvodní soud pro Prahu 9 k tomu doslova uvedl: „41. V daném případě smlouva o postoupení pohledávky datovaná dne [datum] byla uzavřena mezi [právníká osoba] s.r.o., zastoupenou [celé jméno žalovaného] jako jediným společníkem a p. [celé jméno žalovaného] jako fyzickou osobou podnikající a jednalo se o ojedinělé postoupení pohledávky (výpověď žalovaného na č.l. 48 p.v. spisu). Nejednalo se tak o běžný obchodní styk, navíc pak zcela jistě není v podnikatelské sféře obvyklé, aby k postoupení pohledávky došlo bezúplatně, nicméně vzhledem k tomu, že následně došlo k úřednímu ověření podpisů na smlouvě o postoupení pohledávky, došlo tímto dle názoru soudu k dodatečnému zhojení této relativní neplatnosti (§ 582 odst. 1 o.z.).“